

R. P. Thomæ Tamburini È Societate Jesu Opera Omnia

Tamburini, Tommaso

Lugduni, 1689

9. De fingente velle redimere censum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78172](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78172)

habetur inter Decis. *Ms. fil. Decal.* 7. Franciscus Baroni-
 us, *l. mox citando*, Vincetius Taver, *tr. 2. q. mor.* 9. 53. Et
 hic quidem rationem affert, quia, inquit, adjudicator emit
 prædium, prout est totum, & virtute solvit pretium va-
 lore totius prædii. Addit primò, onera esse partem pre-
 tii, citatque quandam legem dicentem, *quasi in parte pre-
 tii ea res sit*. Quodam secundo, si non computarentur in
 pretio ipsa onera, creditorem non posse causare execu-
 tionem contra debitorem, unde sic defraudaretur suo
 credito.

34. In praxi item contrarias invenio in Regno Deci-
 siones, nam quod onera accollata à creditore computen-
 tur in pretio, decisum fuisse in Regno testatur Baroni-
 us, de *citat. l. 2. in Addit ad quest. 16. num. 211*. Quod autem
 non computentur, apparet decisum apud Castill. *loc. cit.*
 & apud de Amato *loc. cit.* Ex quibus colligitur, utramque
 sententiam habuisse hæctenus, etiam in praxi, Patronos
 suos, sed spero fore, ut omnes in posterum ad primam
 sententiam prorsus accedant.

35. Nam, si rem Theologicè expendere velimus, in-
 veniemus, onera ejusmodi non posse in pretium com-
 putari, atque adeo primam sententiam veram esse, non
 quidem ex vi argumentorum Jurisperitorum, quæ for-
 tasse quilibet in utramque partem vertere, sed diffculter
 posset, sed ex ratione à priori, quam jam subdo. Etenim,
 ut *suprà*, cap. 2. §. 3. num. 1. diximus, per pecuniam, qua
 censum annuum eminus, nè sit usura, illud facimus, ut
 emamus Jus ad fructus alicujus boni fructiferi, seu, ut
 emamus partem usufructus alicujus prædii. Illud igitur
 Jus, seu pars usufructus, pars est prædii empta ab illo,
 qui censu fundavit, nec est illius, qui prædium nunc pos-
 sidet. Quando ergo ab hoc possidente prædium, illud
 mihi adjudico, non possum mihi adjudicare Jus illud, seu
 partem illam usufructus, quæ non est in dominio præ-
 sentis possessoris, sed alterius anterioris Censuistæ: quare
 debet hæc pars tolli à prædio, quod prædium ego per
 adjudicationem, & ad discursum mihi emio. Ergo non po-
 test intelligi, quomodo onera illa accollata sint in pre-
 tium; sunt enim Jus fructuum, seu usufructus alterius
 censuistæ, quod Jus ego mihi nunc non adjudicò, nec
 emio, nec mihi attribuire possum, cum pertineat ad alium
 prædictum censuistam, & ipse habet hoc Jus, non pos-
 sessor prædii.

36. Ex hac præterea ratione patet, nec meum Cap-
 itale hujus præsentis census, ob cujus fructus non solu-
 tus procedit adjudicatio, me posse ponere in pretio, quod
 offero, nam eadem ratio jam dicta, si rem attentè pen-
 tetes, id manifestè probat.

37. Denique ex dictis vides primò, rationem secundæ
 sententiæ allatam *num. 33.* esse nullam; supponit enim
 adjudicatorem emere prædium, prout est totum, quod
 falsum esse, nostra ratio modò allata *num. 35.* evidentè
 ostendit. Idem dic de eo, quod addit primò, supponit
 enim id, quod est probandum. Et quidem lex, quam *ibi*
dem inducit, contra ipsam secundam sententiam est, non
 illud (*quasi in pretium*) ostendit onus accollatum, dum
 demit partem, atque adeo valorem à re, facit, ut ejus rei
 pretium debeat esse minus, quàm si illa onera non adese-
 rent. Postremo, quod addit secundò, id est, creditorem,
 non posse causare executionem, si onera non compu-
 tentur in pretium, nimis est falsum; potest enim execu-
 tionem causare pro pensionibus non solutis, ut item pro
 expensis, pro quibus Jus dumtaxat habet.

38. Post hæc scripta volui duos Jurisperitos certè
 ex privariis hujus Regni de hac difficultate consulere,
 qui dixerunt, esse distinguendum; nam de censu per-
 petuo irredimibili proprietatis primam sententiam ex-
 cipiendam esse, contendeant. De censu autem redi-
 mibili, qualis est is, de quo hæctenus locuti sumus, in
 forma Bullæ, esse excipiendam secundam. Volui hujus
 distinctionis rationem cognoscere, & nihil ad rem ob-
 tinui. Illa ergo posset esse fortasse, quia hi fortè puta-
 bant, censum redimibilem esse debitum supra rem, non
 autem rem ipsam, seu partem rei, atque adeo esse pretium

cum contra census proprietatis putarent, esse rem
 seu partem rei, nam tota res constaret ex proprietate
 usufructu, atque adeo non esse pretium.

39. Verùm, distinctionem hanc nullam esse, & pro-
 bilis, siue non pars rei non emittit in adjudicatione
 re detrahi omnino debet à valore ejusdem rei, quæ
 dicatur.

40. Prædicta denique consenserunt ex *l. ubi*, &
 recentissimus nostri Regni Jurisperitus Martinus
Tr. 1. de Donat. Disc. 2. part. 6. n. 180. nostram senten-
 tiam sic induxit.

Lesio vero in hoc remedio non ita mensuratur, ut
 alibi putant, quando in Decreto ultra pretium adsum-
 ptiones, computando videlicet illas in pretio; nam tota
 est, quod prius debeant de valore rei detrahi, *nam tota*
late, quæ faciunt rem minus valere, ut ex Textu in l. ubi
partem, 79. de contrahend. Empt. deducunt Martini
l. 1. Gloss. 2. Tir. 11. lib. 5. fol. 379. & Gratian. disc. 2.
num. 43. & postea videre, si pretium sit minus decem
stantis & aliorum rei. Etenim, si excedat etiam in decem, hæc
est huius remedio. Neque in Regno, quod fructus, pro-
rium est, ut alia lesione opus sit, quam illa, quæ ultra
ultra dividuum excedit, quicquid sit de hoc censu, præ-
late tradita per Molinam de rit. Nupt. lib. 3. quæst. 1.
tot. l. ubi emittitur.

41. Exemplum sit: Si fuerit venditio rei, quæ sit va-
 ris unciarum quatuor centum, pro pretio unciarum
 ta novem, cum accollatione aliarum unciarum decem.
 Nam minus pretio rei in illis ducentis accollatis, *ibi*
adjudicata remanet valoris ducentarum unciarum, & ex
rei distracta pro 99. resultat evidenter lesio emittitur
uncia supra medietatem.

42. Quæ, quàm distent à computo, quod alii faci-
 nemo est, qui non videat: Nam si in casu prædicto unciæ
 centra accollata jungerentur cum pretio importante unciæ
 non adisset lesio, quia res valens 400. esset vendita
 unciæ 299.

43. Hæc posui, quia Castillæ decisione 14. & 146.
 decisione 33. & 247. Gimby decisione 30. & 301. *ibi*
buerunt rem pro indubitata, vel aliter, emiserunt pro-
hanc praxim, inde sapienti super hoc vidi Indicem doli, &
partis cruciari. Cum hæc vero praxi vidi sapientem doli, &
ego obtinui anno 1626. pro Nepete contra Alvarum
Rizzari, referente D. Loppo: Adde Castillæ aliam de-
cis. 127. Hæctenus Cutelli.

Sed nos vela contrahamus, atque de tota hac
 tra breviter consuetam nostram, prædicta dicta,
 sufficiat.

§. IX. De Fingente velle redimere Censum.

1. Si quis carens omnino animo redimendi, cum
 velle redimere censum annuum, quem alicui, v. g. *ibi*
 quotannis debet, idque, ut eo metu inducitur, Pen-
 minuat aliquid de pensione, consensit minoris pen-
 census maneat cum obligatione minoris pensionis, hæc
 pensio, v. g. quæ erat quinque pro centum, fiat quatuor
 vel tria pro centum, si quis ita, inquam, fingat, quæ
 cum obligatione restitutionis? Id certe solet in
 Censibus Bullatibus passim occurrere, nam prope
 calce hujus Capituli id emittendum non fuit.

2. Respondeo: Quamvis sic fingens, primo facit
 maliter non videaris injustè agere, quia verè habet
 redimendi censum; tamen dico cum Delgado, *l. 1. de*
Inst. num. 171. te sic fingentem injustè agere, & esse
 demandandum ad restitutionem; extorqueas enim cen-
 sum illum per fraudem, fingendo, te velle censum
 dimere, cum tamen nolis, & alquando ob causam
 pecuniæ, non possis. Cum igitur dolus tuus in hæc
 sit det causam contractui diminutionis census, obli-
 gaberis ad restitutionem, & ad restitutionem extorqueas
 idque non ex eo, quod non habeas Jus velip remota

redimendi, sed eo, quod cum hoc iure uti nolis (verè enim redimere non vis) ita dolose agis, ut ejusmodi dolo det adequatam causam contractui. Quod autem, quando dolo contrahentis dat causam contractui, invalidus sit contractus, est doctrina communis, & nos illam explicamus l. 8. *Dol. tr. 3. §. 1. n. 15.*

3. Addit Ioannes Delugo l. c. Thomam Sanch. Less. Catr. Dianam apud eundem Delugo, aliòsque fortasse concessuros, ita fingentem non obligari ad restitutionem, explico: Quæri solet, an metus de malo, quod iure alicui infligi potest, irritet contractum; V. g. An, si tu sine animo exequendi commiseris accusare, vel punire Petrum de delicto ab eo commisso, iuste possis accipere proportionatam pecuniam, quam ipse tibi solvat, ne illum accuses, vel punias? Et prædicti quidem Doctores respondent, iuste posse, validamque esse solutionem, & iustam, quia satis editur iuri suo, qui, cum possit, in tui gratiam subit onus privandi se illa potestate, quam antea habebat; quam doctrinam probabilem esse facit n. 168. ipse Delugo, licet ipse cum Bonacina, & Molina illam non sequatur. Cum igitur Doctores prædicti id teneant in hoc casu de accusatione, ideo Delugo dixit, idem fortasse eos esse putaturos de prædicta comminatione Redemptionis census.

4. Ego nihilominus constanter assero, eos non idem putaturos. Ratio est, quia aperta apparet adesse disparitas, nam, qui fingit velle accusare, potest accusare, licet animam accusandi non habeat. Hanc igitur potentiam vendit; quare hic contractus non fundatur in dolo, sed subsistit in hac potentia, quæ venditur: At, qui fingit velle redimere, cum redimere verè nolit, vel non possit, nihil vendit, & nihil promittit: ex alia verò parte, ejusmodi contractus diminutionis census inicitur totus, ut dictum est in dolo, ergo, &c. Quod si cum posses, velles, jam non esset fictio, unde, nec iniustitia, &c.

CAPVT VII.

An à Montibus, qui vulgò nominantur Vacabiles, vel non Vacabiles, iuste emanant Censui, vel Pensiones annuæ?

1. Præmittendum est primò, huiusmodi Montes sic solere constitui, Principes, vel Domini, vel Civitates ex Gabellis, Fructibus, seu Iuribus suis solent singulis annis colligere certam quandam summam, seu redditus, quo omnes, vel certam partem, dicti Principes, vel Civitates constituent aliis vendere: quare dividunt summam in varias partes, nimirum in decem, viginti, triginta, &c. ut sic huiusmodi redditus vendi facilius multis possint. Tota ergo hæc summa annuorum reddituum reposita pro pensionibus solvendis iis, qui emunt, vel emerunt, dicitur Mons: ipsi autem annui redditus vocantur Montes, qui aliquando denominantur à re, supra quam pecuniæ accipiuntur, ut Mons Farinæ, Mons Carnium, Mons Vini; aliquando ab eorum Institutore, ut Romæ adest Mons Pius, Mons Sixtus, Mons Iulius; aliquando à causa, propter quam fuerunt instituti, ut Mons Pacis, Mons Finis, &c.

Nota, singulas portiones, & pensiones horum reddituum appellati loca Montium, & eos, qui illas emunt, vocari Emptores locorum Montium.

2. Præmittendum secundò: Aliquos ex his dici Montes irredimibiles, quia empti sunt cum pacto, ut redimi non possint; aliquos redimibiles, quia Princeps, seu Dominus potest eos redimere, reddendo pecuniam capitalem iis, qui loca Montium emerunt: rursus, aliquos dici Montes non Vacabiles, cum non pereant obitu ementis illos, sed transeant ad hæredes; aliquos Vacabiles, seu temporales, quia obitu Emptoris vacant; neque enim ad hæredes transeant, sed redeant ad Principem, seu Dominum.

3. Præmittendum tertio, hos Montes, ut ex eorum explicatione cognovisti, nihil aliud esse, nisi speciem census, sive perpetui, sive vitalitii, sive alterius conditionis ex iis, quos supra initio huius Tractatus explicuimus; si eiem, inquam, nam fundantur in Gabellis, iuribusque fructiferis, ut modò dixi numero primo: cum cæterum census in genere possint fundari super alia quæcunque bona fructifera, modo, quo, supra, cap. sexto, §. præfinitum 3. n. 2. explicatum est.

4. Quare, si ponas, aliquem Montem carere bono fructifero, ille sanè illicitus omnino erit; Nam pensio, quæ annuatim recipiatur, esset merum lucrum ex mutuo, quæ ipsissima est usura, nisi aliunde ex damno emergente, vel lucro cessante, vel simili titulo justificaretur, ut justificari supra, tr. 1. de Mutuo, & Usura c. 3. §. 9. diximus Montes Pietatis, & rectè notat in Montibus, de quibus hic loquitur, Delugo, d. 45. de Iust. num. 198. & num. 203.

5. His ad cognitionem Terminorum præpositis, assero, Montes esse licitos, sed, ut liciti sint, requirere conditiones quatuor. Prima est, ut redditus, seu loca supra quæ fundantur pensiones, verè existant. Secunda, ut supra ejusmodi redditus nequaquam imponantur plures pensiones, quàm ipse Mons contineat. Tertia, ut, si Mons pereat, pereant etiam pensiones, & loca: Si verò Mons pereat ex parte, etiam ex parte pereant pensiones, nam, ut supra vidimus, pereunte re, perit census, seu lus in eo constitutum, præscindendo ab aliquo iusto pacto, ut ex supradictis satis patet. Quarta, quæ certè est præcipua, quæque etiam colligitur ex supradictis, ut, quando Montes sunt vacabiles, dentur majores pensiones, seu loca, quàm quando sunt non vacabiles, seu perpetui, & ita sanè fert consuetudo, ut vacabiles emanant ad rationem novem, decem, & alicubi duodecim pro centum, non vacabiles verò ad rationem quinque, vel quinque cum dimidio.

6. Iam verò his conditionibus vallatos hos Montes licitos esse, manifestè probatur, nam sunt, & ipsi, quidam census. Quemadmodum ergo in censibus emitur lus percipiendi annualem pensionem, ex bonis fructiferis alterius, ita, qui ejusmodi loca emunt, lus emunt percipiendi annuam pensionem ex bonis, & Iuribus fructiferis dictorum Montium.

7. Adverte, eos, qui emerunt dicta Montium loca, posse aliis ea vendere pluri, vel minoris, quàm ipsi emerunt: Emerunt, verbi gratià, aureis centum, sed vendere possunt centam, & quindecim, vel nonaginta: nempe, quia sequuntur naturam aliorum censuum, qui, modo, quo superius, cap. 3. §. 2. à num. 9. docuimus, iuste pluri, vel minoris venduntur, quando concurrunt plures, vel pauciores Emptores, unde crescit, vel decrescit pretium, vel quando similes circumstantiæ pretium rei vendendæ, vel augent, vel diminuunt. Atque hæc de censibus satis.

TRACTATUS III.

DE

CONTRACTU CAMBIL.

CAPUT PRIMUM.

Quid sit Cambium?

1. **C**AMBIVM, ut hic accipimus, est Permutatio unius pecuniæ cum altera, sicut cambire in universum nihil aliud est ex Tiraquello de retractu, lib. 1. cap. 30. init. nisi Rem cum re permutare. Ex Aristotele autem pr. phys. cap. 6.

A a 4 triplex